

## บทที่ 2

### สำรวจวรรณกรรม : ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา

ตั้งที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 1 แล้วว่า ความน่าสนใจของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกานั้นอยู่ที่พลวัต การปรับเปลี่ยน และปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ โดยการปรับเปลี่ยดังกล่าวนี้ มิได้หมายถึงลักษณะของการเปลี่ยนจาก การมีความสัมพันธ์ ไปสู่การไม่มีความสัมพันธ์ แต่เป็นไปในลักษณะของการเปลี่ยนแปลงระดับ และลักษณะของความสัมพันธ์เสียมากกว่า เช่น ในช่วงปลายทศวรรษที่ 1980 ไทยได้ทำการปรับความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกา คือ จากความต้องการเป็นพันธมิตรที่ใกล้ชิด สู่ความต้องการเพียง “เสมอภาค” เท่านั้น เป็นต้น (โปรดดูรายละเอียดในบทที่ 3) การกล่าวเช่นนี้อาจจะดูเหมือนเป็นเพียงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยทั่วไปเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเล็ก ๆ กับประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา ที่ว่าประเทศเล็ก ๆ คงจะไม่กล้าตัดความสัมพันธ์อย่างสิ้นเชิงกับประเทศที่มีอำนาจมากกว่าอย่างแน่นอน อย่างไรก็ตาม ความน่าสนใจของการศึกษาพลวัตของความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศในครั้งนั้น กลับอยู่ที่การบรรยาย วิเคราะห์ และการแสวงหาปัจจัยหลักที่เป็นเหตุสำคัญในการกำหนดระดับ และลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง รวมถึงการวิเคราะห์การปรับเปลี่ยนไป-มา ระหว่างความต้องการพึ่งพาสหรัฐอเมริกาในระดับสูง กับความต้องการพึ่งพาตนเองมากกว่า ทั้งนี้ตัวแปรที่มีบทบาทในการกำหนดความเป็นไปเหล่านี้ ได้แก่ การเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ การก่อการร้าย ทั้งนี้จะพิจารณาในทั้งมิติของสถานการณ์ภายใน และภายนอกประเทศ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การปรับเปลี่ยนของสถานการณ์ภายในประเทศไทย เป็นปัจจัยหลักประการสำคัญที่สุดในการส่งอิทธิพล และกำหนดให้ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศอยู่ในลักษณะที่เป็น “พลวัต” ซึ่งผู้อ่านสามารถพิจารณาและศึกษารายละเอียดดังกล่าวได้ตามที่ผู้เขียนได้อธิบาย และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ดังกล่าวไว้ในบทต่าง ๆ ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

อย่างไรก็ดี ด้วยเหตุผลดังที่ได้กล่าวมา จึงเป็นเหตุให้ผู้เขียนมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา และจากการสำรวจวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้เขียนพบว่า ผลงานวิชาการที่เกี่ยวข้องนั้นมีมากมาย ไม่ว่าจะเป็น ผลงานชิ้นแรก ๆ ที่เกี่ยวกับความเป็นมาทางการเมืองและการต่างประเทศของไทยที่มีสหรัฐอเมริกาเข้ามาเกี่ยวข้อง

ด้วยบ้าง เช่น The Kingdom and People of Siam: with narrative of the Mission that country in 1855<sup>1</sup> ,The Kingdom of The Yellow Robe : being sketches of the domestic and religious rites and ceremonies of the Siamese<sup>2</sup> ,The Kingdom of Siam<sup>3</sup> , Siam<sup>4</sup>

นอกจากนี้ ในช่วงประมาณ 10 ปีก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่สองนั้น ได้มีนักวิชาการจำนวนหนึ่งที่พยายามศึกษาการเมืองภายในประเทศไทย อันเป็นการวางรากฐานความเข้าใจและความเป็นมาของแสดงปฏิกริยาต่อประเทศต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง หนังสือเหล่านั้น ได้แก่ Siam in Transition และ The Chinese in Thailand<sup>5</sup>, Thailand : The new Siam<sup>6</sup> และผลงานอีกสองชิ้นของ เอช จี ควอริช เวลส์ (H.G.Quaritch) คือ Siamese State Ceremonies<sup>7</sup> และ Ancient Siamese Government and Administration<sup>8</sup>

สำหรับในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปัจจุบันนั้น ถือได้ว่าเป็นยุคทองของงานวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของประวัติศาสตร์ สังคม และการต่างประเทศของไทย ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่จะมีผลงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ออกมาอย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็น Economic Change in Thailand since 1850<sup>9</sup>, Village Life in Modern Thailand<sup>10</sup>, Chinese Society in Thailand : an analytical history<sup>11</sup> , Leadership and Power in the Chinese Community of Thailand<sup>12</sup> , และ Siam under Rama III, 1824–1851<sup>13</sup>

---

<sup>1</sup> John Bowring, *The Kingdom and People of Siam : with narrative of the Mission that country in 1855* (London : John W. Parker ,1857)

<sup>2</sup> Ernest Young, *The Kingdom of the Yellow Robe : being sketches of the domestic and religious rites and ceremonies of the Siamese* (Westminter : Archibald Constable,1898)

<sup>3</sup> Cecil A. Carter, *The Kingdom of Siam* (New York : Putnam,1904)

<sup>4</sup> W.A. Graham, *Siam* (London : De La More Press,1924)

<sup>5</sup> Kenneth Perry London, *Siam in Transition* ((S.I.) : Greenwood Press, 1968)

<sup>6</sup> Verginia Thomson, *Thailand : The new Siam* ((S.I.) : Paragon Reprint Corporation, 1967)

<sup>7</sup> H.G. Quaritch Wales, *Siamese State Ceremonies* ((S.I.) : s.n., 1931)

<sup>8</sup> H.G. Quaritch Wales, *Ancient Siamese Government and Administration* (New York : Paragon Book Reprint, 1965)

<sup>9</sup> James C. Ingram, *Economic Change in Thailand , 1850-1970* ((S.I.) : Oxford University Press, 1971)

<sup>10</sup> John E.De Young, *Village in Modern Thailand* (Berkley : University of California Press, 1963)

<sup>11</sup> George William Skinner, *Chinese Society in Thailand : an analytical history* (New York : Cornell University Press, 1957)

<sup>12</sup> George William Skinner, *Leadership and Power in the Chinese Community of Thailand* (New York : Pub. For the Association for Asian Studies by Cornell University Press, 1958)

<sup>13</sup> Water F. Vella, *Siam under Rama III, 1824–1851* ((S.I.) : Monographs of the Association for Asian Studies IV ,1960)

นอกจากนี้ ผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับการเศรษฐกิจ การเมือง และการต่างประเทศไทย โดยตรงในช่วงเวลานี้ ยกตัวอย่างเช่น *Public Administration in Siam*<sup>14</sup>, *Aspects of Siamese Politics*<sup>15</sup>, บทความเรื่อง *Thai Administrative Behavior*<sup>16</sup>, *Major Problems from Government and Politics of Southeast Asia*<sup>17</sup>, *American Influence on the evolution of Constitutional Government in Thailand*<sup>18</sup>, *Thailand, New Challenges and the Struggle for a Political and Economic "Take off"*<sup>19</sup>, *American Economic Aid to Thailand*<sup>20</sup>, *The Asian : Problems and Prospects in a changing world proceeding on Dec., 18-20 1985*<sup>21</sup>, วิทยานิพนธ์ของ ดนัย ทองใหญ่ เรื่อง *ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทย สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พ.ศ.2501-2506)*<sup>22</sup>, *Directions in Thai Foreign Policy*<sup>23</sup>, *Current Political Situation in the Region – A Thai Perspective*, some salient Aspects<sup>24</sup>, *Political Conflict in Thailand*<sup>25</sup>, *The Thai Young Turks*<sup>26</sup>, *Domestic Considerations of Thailand's Policies Towards the Indochina States from Workshop on Future Asian – Vietnam Relations*<sup>27</sup>, *A Century And A Half of Thai – American Relations*<sup>28</sup>, *การเมืองระบบพ่อขุน*

<sup>14</sup> W.D. Reeve, **Public : Administration in Siam** (London : Royal Institute of International Affair, 1975)

<sup>15</sup> John Coast, **Some Aspects of Siamese Politics** ((S.I.) : Institute of Pacific Relations, 1953)

<sup>16</sup> James N. Mosel, **Thai Administrative Behavior** ((S.I.) : Indiana University/ Dept. of Government, 1957)

<sup>17</sup> David A. Wilson, **Major Problems from Governments and Politics of Southeast Asia** ((S.I.) : s.n., 1959)

<sup>18</sup> Frank C. Darling, **American Influence on the Evolution of Constitutional Government in Thailand** (An Arbor : University Microfilms International , 1969)

<sup>19</sup> Frank C. Darling, **Thailand, New Challenges and the Struggle for a Political and Economic "Take off"** ((S.I.) : American : Asian Educational Exchange, 1969)

<sup>20</sup> Alexander J. Caldwell ,**American Economic Aid to Thailand** (Lexington, Mass : Lexington Books, 1974)

<sup>21</sup> Chulalongkorn University , "The ASEAN : Problems and Prospects in a changing world," proceeding in Conference on **The ASEAN : : Problems and Prospects in a changing world** (18-20 December, 1985)

<sup>22</sup> ดนัย ทองใหญ่, *ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พ.ศ.2501-2506)* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518 )

<sup>23</sup> Sarasin Viraphol, **Directions in Thai Foreign Policy** (Singapore : Institute of Asian Studies, 1976)

<sup>24</sup> Sarasin Viraphol, **Current Political Situation in the Region – A Thai Perspective**, some salient Aspects , from Japanese – Thai Symposium, Tokyo, Japan ((S.N.) : s.n. , 1979)

<sup>25</sup> David Morell ,**Political Conflict in Thailand** (Massachusetts Oclgeschlager : Gunn& Hain, 1981)

<sup>26</sup> Chai-Anan Samudavanija ,**The Thai Young Turks** (Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, c1982)

<sup>27</sup> Sarasin Viraphol, **Domestic Considerations of Thailand's Policies Towards the Indochina States** from Workshop on Future Asian – Vietnam Relations at Chulalongkorn University (Bangkok : Institute of Security and International Studies, 1983)

<sup>28</sup> **A Century And A Half of Thai – American Relations**, ed. Wiwat Mungkandi and William Warren (Bangkok : Chulalongkorn University Press, 1982)

อุปถัมภ์แบบเผด็จการ<sup>29</sup> ,Domestic Political Change and its Impact on Foreign Policy in Thailand<sup>30</sup> , Thailand-U.S.Relations Changing Political, Strategic and Economic Factors<sup>31</sup> , Thailand and the United States : Development, Security, and Foreign Aid<sup>32</sup> ,The Fifth Tiger : A Study of Thai Development Policy<sup>33</sup> ,นโยบายต่างประเทศและการตอบสนองผลประโยชน์ของชาติ:วิเคราะห์ผลงานด้านการต่างประเทศ<sup>34</sup> ,Thailand's macroeconomic miracle : stable adjustment and sustained growth<sup>35</sup> , พัฒนาการอุตสาหกรรมและพัฒนาการเศรษฐกิจ ประสพการณ์ของเกาหลีใต้ บราซิล ไทย<sup>36</sup> , Thai foreign policy : seeking influence<sup>37</sup> เป็นต้น

การยกวรรณกรรมต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้นนั้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงความหมายสองประการ คือ

**ประการแรก** การศึกษาเกี่ยวกับพลวัต และความสัมพันธ์ระหว่างไทย กับสหรัฐอเมริกา นั้น มีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจพัฒนาการทางการเมือง เศรษฐกิจ และการต่างประเทศของไทย เพื่อให้เข้าใจว่าพฤติกรรม หรือการแสดงออกทางนโยบายใด ๆ มาจากรากฐานทางความคิดแบบใด ซึ่งนับว่า วรรณกรรมต่าง ๆ ในข้างต้น นับว่าได้สร้างคุณูปการต่อความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาอย่างมาก

---

<sup>29</sup> ทักษิณ เฉลิมเตียรณ , การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ (กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2526)

<sup>30</sup> Suchit Bunbongkan ,Domestic Political Change and its Impact on Foreign Policy in Thailand (Berkley : Institute of East Asian Studies, University of California , 1988)

<sup>31</sup> Thailand-U.S. Relations Changing Political, Strategic and Economic Factors, ed. Ansil Ramsey and Wiwat Mungkandi (Berkley : Institute of East Asian Studies, University of California , 1988)

<sup>32</sup> Robert J. Muscat ,Thailand and the United States : Development, Security, and Foreign Aid ((S.N.) : s.n. ,1988)

<sup>33</sup> Robert J. Muscat , The Fifth Tiger : A Study of Thai Development Policy (Tokyo : United Nations University Press ,1994)

<sup>34</sup> นโยบายต่างประเทศและการตอบสนองผลประโยชน์ของชาติ:วิเคราะห์ผลงานด้านการต่างประเทศ. สีดา สอนศรี , บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย , 2538)

<sup>35</sup> Peter G. Warr and Bhanupong Nidhiprabha, Thailand's macroeconomic miracle : stable adjustment and sustained growth (Washington ,D.C. : The International Bank for Reconstruction and Development, 1996)

<sup>36</sup> ผาสุก พงษ์ไพจิตร , พัฒนาการอุตสาหกรรมและพัฒนาการเศรษฐกิจ ประสพการณ์ของเกาหลีใต้ บราซิล ไทย (กรุงเทพฯ ฯ : คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2541 )

<sup>37</sup> John Funston, Thai foreign policy : seeking influence (Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 1998)

**ประการที่สอง** หากได้พิจารณาวรรณกรรมต่าง ๆ ในช่วงเวลาต่อจากที่ได้กล่าวในข้างต้นจะพบว่า วรรณกรรมต่าง ๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา มีความจำกัดทั้งในด้านระยะเวลา และด้านเนื้อหาในการศึกษา กล่าวคือ

ความจำกัดในด้านระยะเวลานั้น พิจารณาได้จากวรรณกรรมที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่นั้นจะเน้นศึกษาเหตุการณ์ในช่วงทศวรรษที่ 1950 – ต้น 1980 ซึ่งมักจะเกี่ยวกับประเด็นเรื่องการทหาร ความมั่นคง ความช่วยเหลือทางความมั่นคง การทหาร และเศรษฐกิจจากสหรัฐอเมริกาสู่ไทย รวมถึงมุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของทิศทางการเมืองภายในประเทศไทยซึ่งนักวิชาการส่วนใหญ่มองว่า เป็นตัวแปรสำคัญในการกำหนดระดับความใกล้ชิดที่มีต่อประเทศพันธมิตรอย่างสหรัฐอเมริกาให้มากขึ้นด้วย

สำหรับในช่วงปลายทศวรรษที่ 1980 ถึงทศวรรษที่ 1990 แม้ว่าจะมีวรรณกรรมมากมายที่เน้นศึกษาเกี่ยวกับการปรับนโยบายของไทยให้ร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียและอินโดจีนมากขึ้น หรือการปรับดุลอำนาจ และบทบาทของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก หรือพัฒนาการและความสำเร็จทางเศรษฐกิจของไทย แต่วรรณกรรมที่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาโดยตรง ดูเหมือนจะลดน้อยลงกว่าในช่วงทศวรรษที่ 1950-ต้น1980 (โปรดดูรายละเอียดของประเภทวรรณกรรมดังกล่าวได้ในบทที่ 2 ภายใต้หัวข้อความจำกัดในด้านเนื้อหา ในแนวทางที่ 2 คือ วรรณกรรมที่เน้นศึกษาเรื่อง พัฒนาการทางเศรษฐกิจของไทย)

อย่างไรก็ดี จากการสำรวจวรรณกรรม อาจมีวรรณกรรมบางเล่มที่มุ่งศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่อดีต จนถึงเหตุการณ์ปัจจุบัน อันได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่าง สหรัฐฯ – ไทย ในช่วงวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ 1997 ของ อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์ เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทสหรัฐอเมริกาต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจไทย 1960 และ 1990<sup>38</sup> ซึ่งมุ่งศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความแตกต่างหรือความคล้ายคลึงกันของบทบาทสหรัฐอเมริกาต่อระบบเศรษฐกิจไทยในช่วงสงครามเย็น ในทศวรรษที่ 1960 กับยุคโลกาภิวัตน์ทางการเงินในช่วงทศวรรษที่ 1990 ว่าเป็นอย่างไร นอกจากนี้ ยังชี้ประเด็นให้เข้าใจว่า เป็นจริงหรือไม่ที่ยุคโลกาภิวัตน์ทางการเงินนั้น ยิ่งประเทศไทยเปิดกว้างทางเศรษฐกิจมากเท่าใด บทบาทหรืออิทธิพลของสหรัฐอเมริกาก็จะมีมากขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้เพราะว่าในช่วงทศวรรษ 1990 มิใช่สหรัฐอเมริกาเท่านั้นที่มีบทบาทนำในเศรษฐกิจการเมืองโลก แต่สถาบันการเงินระหว่างประเทศ บรรษัทการเงินยักษ์ใหญ่ทั้งในสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และสหภาพยุโรป เช่น

<sup>38</sup> อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์, การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทสหรัฐอเมริกาต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจไทย 1960 และ 1990 (กรุงเทพฯ ฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543)

กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund) ธนาคารโลก (World Bank) บริษัท GE Capital บริษัท City Bank บริษัท ABN Amro ต่างก็มีบทบาทนำในเศรษฐกิจการ เมืองโลกเช่นกัน โดยเฉพาะต่อนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าวรรณกรรมดังกล่าวจะมีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับ สหรัฐอเมริกาในยุคปัจจุบัน แต่เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ในการเขียนวรรณกรรมของผู้เขียนโดย รวมนั้น พบว่ามุ่งที่จะอธิบายเปรียบเทียบเกี่ยวกับท่าทีและพฤติกรรมของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อ การช่วยเหลือทางเศรษฐกิจต่อไทยเสียมากกว่า ที่จะกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสอง ประเทศโดยตรง นอกจากนี้เป้าหมายในภาพรวมยังมุ่งที่จะอธิบายพฤติกรรมของสหรัฐอเมริกา มากกว่าไทยด้วย

**ความจำกัดในด้านเนื้อหา** พิจารณาได้จากเนื้อหา และ ลักษณะของวรรณกรรม ต่าง ๆ ที่ผู้เขียนได้สำรวจนั้นพบว่า วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่มักจะวิเคราะห์อยู่ในขอบเขต เพียง 3 แนวทางเท่านั้น คือ การศึกษาประเด็นเรื่องความมั่นคง การศึกษาประเด็นเรื่อง พัฒนาการทางเศรษฐกิจ และการศึกษานโยบายต่างประเทศของไทย โดยยังไม่ค่อยมี วรรณกรรมใด ๆ ศึกษา และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาอย่างร่วมสมัย หรืออาจจะมีก็แต่วรรณกรรมของอุกฤษฏ์ ปัทมานันท์ ดังที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้น อย่างไรก็ตาม ผล งานดังกล่าวมิได้มุ่งอธิบายความเป็นไปของความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศมากไปกว่า การอธิบาย และวิพากษ์ท่าทีของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อไทยในเหตุการณ์วิกฤตเศรษฐกิจเท่านั้น

ดังนั้น จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งหมด จึงสามารถพิจารณารายละเอียด ต่าง ๆ ของแนวทางการศึกษาได้ 3 ประการ ดังต่อไปนี้ คือ

**แนวทางที่ 1** วรรณกรรมที่เน้นศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐ อเมริกา โดยเน้นประเด็นเรื่อง ความมั่นคง เป็นหลัก

วรรณกรรมในกลุ่มนี้ถือกำเนิดขึ้นอย่างมากมาในช่วงสงครามเย็นโดยมีเนื้อหา ที่มักจะกล่าวถึงภัยคอมมิวนิสต์ และนโยบายป้องปรามของสหรัฐอเมริกา และหนึ่งใน การป้องปรามของสหรัฐอเมริกา คือ การแสวงหาฐานที่มั่นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อสกัดกั้นการรุกคืบของลัทธิคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคแห่งนี้ และประเทศไทยก็ได้กลายเป็นประเทศยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการทำการป้องปรามคอมมิวนิสต์ของสหรัฐ อเมริกา จนได้ชื่อว่าเป็น ประเทศพันธมิตรที่ใกล้ชิด ดังนั้น ตั้งแต่เวลานี้เป็นต้นมา ตัว แปรหนึ่งที่มีผลกับการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการต่างประเทศ ของไทย คือ การเข้ามาอยู่เกี่ยวของของสหรัฐอเมริกาภายในประเทศไทย และภูมิภาคเอเซียตะวันออกเฉียงใต้

หากศึกษาต่อไปถึงวรรณกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 1970 จะพบถึงการเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศที่อยู่ในทิศทางที่แย่ง ทั้งนี้เกิดจากพลวัตของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการขาดความยับยั้งระหว่างทั้งสองฝ่าย คือ ในฝ่ายไทยนั้น ได้ขาดความยับยั้งในเรื่องการเห็นความสำคัญของการพัฒนาสาธารณูปโภคมากกว่าการสร้างสถาบันทางการเมือง หรือการพัฒนาคุณภาพของประเทศให้แข็งแกร่งจริง ๆ จึงเป็นเหตุให้การพัฒนาที่มุ่งเน้นแต่เพียงความเจริญในด้านวัตถุได้หันกลับมาทำร้ายตนเอง และประเทศชาติอย่างรุนแรงในเวลาต่อมา (โปรดดูรายละเอียดในบทที่ 3) สำหรับฝ่ายสหรัฐอเมริกาเองนั้น ก็ได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์เดียวกันไปไม่น้อย อันมีสาเหตุมาจากความต้องการปราบปรามคอมมิวนิสต์ให้เสร็จสิ้นจนมิได้คำนึงถึงสิ่งอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็น การเสียชีวิตอย่างมากมายของทหารอเมริกันในสงครามเวียดนาม ความเจ็บปวดของประชาชนภายในประเทศตนเอง หรือภาพลักษณ์ที่ปราศจากความชอบธรรมในสายตาของนานาประเทศ เป็นต้น

วรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเนื้อหาในกลุ่มนี้ ได้แก่ วรรณกรรมเรื่อง Major Problems from Government and Politics of Southeast Asia<sup>39</sup> และ The United States and The Future of Thailand<sup>40</sup> สำหรับในเรื่องแรกนั้นวิลสันได้มุ่งอธิบายเกี่ยวกับอุปสรรคในการพัฒนาประเทศอันเกิดจากปัญหาภายในประเทศต่าง ๆ ของไทย ในช่วงทศวรรษที่ 1950-1960 ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางการเมือง การพัฒนาการทางเศรษฐกิจ ชนกลุ่มน้อย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในช่วงเวลานี้ สหรัฐอเมริกาได้เข้ามามีความสัมพันธ์ และอิทธิพลต่อประเทศไทยมากขึ้น ดังนั้น ปัญหาต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้นจึงได้เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับความช่วยเหลือที่สหรัฐอเมริกามีให้แก่ไทย

ในขณะที่วรรณกรรมเรื่อง The United States and The Future of Thailand ของวิลสันนั้น ได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศในช่วงเวลานี้อย่างต่อเนื่อง คือ ได้อธิบายความถึง ผลประโยชน์ที่ไทย และสหรัฐอเมริกาได้รับร่วมกันภายใต้สถานการณ์สงครามเย็น ไม่ว่าจะเป็นการที่สหรัฐอเมริกาได้รับประโยชน์จากการตั้งฐานทัพในประเทศไทย และการที่ผู้นำไทยได้รับประโยชน์จากอำนาจของสหรัฐอเมริกาที่หนุนหลังให้อำนาจทางการเมืองของตนเพิ่มพูนขึ้น

<sup>39</sup> David A Wilson, *Major Problems from Government and Politics of Southeast Asia* ((S.N.) : s.n. ,1989)

<sup>40</sup> David A Wilson, *The United States and The Future of Thailand* (New York : Prager Publisher, Inc.,

นอกจากนี้ ยังมีวรรณกรรมอื่น ๆ ที่วิเคราะห์และอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาในทิศทางที่สอดคล้องกับวิลสัน วรรณกรรมเหล่านั้นได้แก่ เรื่อง *American Influence on the evolution of Constitutional Government in Thailand*<sup>41</sup> ที่ได้สรุปความเกี่ยวกับ อิทธิพลของสหรัฐอเมริกาเหนือประเทศไทย โดยเฉพาะตั้งแต่ปี 1948 ที่สหรัฐอเมริกาได้พยายามทุ่มเทและจัดหาความช่วยเหลือทางการทหารและเศรษฐกิจ ให้แก่ประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการป้องปรามคอมมิวนิสต์ ในขณะที่อำนาจทางการเมืองของผู้นำฝ่ายทหารของไทยก็เจริญรุ่งเรืองขึ้น ทั้งนี้เพราะการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาที่มีต่อรัฐบาลไทยที่สนับสนุนการต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างแข็งขัน และวรรณกรรมอีกหนึ่งเรื่องของผู้เขียนคนเดียวกัน คือ วรรณกรรมเรื่อง *Thailand ,New Challenges and the Struggle for a Political and Economic "Take off"*<sup>42</sup> ก็ได้กล่าวอย่างสอดคล้องกับทิศทางการเขียนของวรรณกรรมในข้างต้น แต่ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศของไทยว่า มีความเจริญก้าวหน้าอันเนื่องมาจากปัจจัยทั้งภายใน และภายนอกประเทศ อันได้แก่ ปัจจัยเรื่องผู้นำประเทศที่มีความสามารถรักษานโยบายป้องปรามไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำมาซึ่งการพัฒนาทางการเมือง และเศรษฐกิจให้ทันสมัยได้ในเวลาต่อมา นอกจากนี้ปัจจัยภายนอกประเทศที่เกี่ยวกับความต้องการปราบปรามคอมมิวนิสต์ของสหรัฐอเมริกาที่มีผลต่อการทุ่มเททรัพยากรทั้งในด้านการทหาร และเศรษฐกิจ เพื่อเสริมความแข็งแกร่งให้กับประเทศไทยผู้ได้ชื่อว่าพันธมิตรที่ใกล้ชิด รวมถึง สงครามเวียดนาม ที่ทำให้สหรัฐอเมริกายิ่งทำการทุ่มเททรัพยากรที่มีให้แก่นโยบายป้องปรามคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่า ประเทศไทยย่อมได้รับผลประโยชน์จากสถานการณ์เหล่านี้อย่างมาก

สำหรับนักวิชาการไทยอย่าง วิวัฒน์ มุ่งการดี ก็ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายที่แท้จริงของสหรัฐอเมริกาในการสกัดกั้นภัยคอมมิวนิสต์ เพื่อมิให้ภัยดังกล่าวแพร่ขยายไปยังประเทศอื่น ๆ ว่าเป็นเพื่อต้องการรักษาและปกป้องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนในภูมิภาคที่ห่างไกล และสหรัฐอเมริกายังมีความหวาดระแวงอีกว่า ลัทธิคอมมิวนิสต์ภายใต้การชี้นำของสหภาพโซเวียตจะขยายอิทธิพลเข้ามาในเอเชียและจะส่งผลกระทบต่ออิทธิพลของสหรัฐอเมริกาในระบบระหว่างประเทศต่อไป ดังนั้น การปราบปรามคอมมิวนิสต์จึงเป็นสิ่งที่สมเหตุสมผล ทั้งนี้เพื่อมิให้ศัตรูตัวฉกาจมาขัดขวางผลประโยชน์

<sup>41</sup> Frank C. Darling, *American Influence on the evolution of Constitutional Government in Thailand* (Ann Arbor : University Microfilms International, 1969)

<sup>42</sup> Frank C. Darling, *Thailand ,New Challenges and the Struggle for a Political and Economic "Take off"* ((S.I.) : American – Asian Educational Exchange, 1969 )



ที่ตนได้รับ โปรดดูรายละเอียดใน A Century And A Half of Thai – American Relations<sup>43</sup>

ทักษ์ เฉลิมเตียรณ และดนัย ทองใหญ่ ได้ขยายความเข้าใจให้เข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาด้วยผลประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ให้มีความชัดเจนมากขึ้น กล่าวคือ ปัจจัยทางการเมืองภายในประเทศนั้นมีส่วนสำคัญในการกำหนดพฤติกรรม และนโยบายในเวลานั้นด้วย นั้นหมายถึงความต้องการหลักประกันและความมั่นคงทางตำแหน่งทางการเมืองของตน และพรรคพวก ได้เป็นเหตุให้รัฐบาลในสมัยนั้น มุ่งที่จะเชื่อมความสัมพันธ์ให้ใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกา เพื่อมุ่งหมายที่จะได้รับการเสริมอำนาจ และฐานะการเมืองจากการหนุนหลังของสหรัฐอเมริกา โปรดดูรายละเอียดในวิทยานิพนธ์ของทักษ์ เฉลิมเตียรณ เรื่อง การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ<sup>44</sup> และวิทยานิพนธ์ของ ดนัย ทองใหญ่ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พ.ศ.2501-2506)<sup>45</sup>

อย่างไรก็ดี จากการสำรวจวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้เขียนพบว่า วรรณกรรมเล่มหนึ่งที่มีความโดดเด่นอย่างมาก ในการศึกษาเรื่องดังกล่าว ทั้งในเรื่องเทคนิคการวิจัย และเนื้อหา คือ วรรณกรรมเรื่อง Thailand and the United States : Development, Security, and Foreign Aid<sup>46</sup>

วรรณกรรมดังกล่าว มิได้มีวัตถุประสงค์ที่จะกล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาในด้านนโยบายเป็นหลัก แต่สิ่งที่ โรเบิร์ต เจ มุสแคท ต้องการสื่อให้ผู้อ่านได้ทราบนั้น มีความเกี่ยวข้องกับ โครงการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาจากสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้เริ่มต้นขึ้นในปี1950 และเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์

<sup>43</sup> A Century And A Half of Thai – American Relations, ed. Wivat Mungkandi and William Warren (Bangkok : Chulalongkorn University Press, 1982)

<sup>44</sup> ทักษ์ เฉลิมเตียรณ , การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ (กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2526)

<sup>45</sup> ดนัย ทองใหญ่, ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พ.ศ.2501-2506) (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518 )

<sup>46</sup> Robert J. Muscat ,Thailand and the United States : Development, Security, and Foreign Aid ((S.N.) : s.n. ,1988)

ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ โครงการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาเหล่านี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจไทย รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการเมืองไทยในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองด้วย ซึ่งสอดคล้องกับที่ คอเวลล์ ได้กล่าวในหนังสือของเขาเรื่อง American Economic Aid to Thailand<sup>47</sup> ว่าได้แบ่งช่วงสองทศวรรษแรกของการให้ความช่วยเหลือคือ ตั้งแต่ทศวรรษที่ 1950 จนถึงปี 1970 ออกเป็น 4 ช่วง ๆ ละเกือบเท่ากัน ได้แก่

(ก) การผลักดันนโยบาย Point Four ในช่วงระหว่างปี 1950 – 1954 ซึ่งเป็นระยะที่ดำเนินการตามแผนกว้าง ๆ ตามแนวคิดที่เกี่ยวกับความช่วยเหลือทางวิชาการของประธานาธิบดีทรูแมน

(ข) การสร้างชาติ ปี 1954 – 1959 ซึ่งเป็นการเพิ่มเงินช่วยเหลือ และเปลี่ยนการให้ความสำคัญต่อโครงการสินค้านำมาเป็นการสร้างถนนและโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจอื่น ๆ

(ค) การลดการให้ความช่วยเหลือลง ในปี 1960–1964 อันแสดงว่าสหรัฐอเมริกา มีความวิตกกังวลห่วงใยต่อความมั่นคงของไทยน้อยลง และยังแสดงให้เห็นว่าความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของไทยจะทำให้สหรัฐอเมริกาอาจยุติการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจทั้งหมดภายในระยะเวลาสั้น ๆ

(ง) การขยายความช่วยเหลืออีกครั้งหนึ่ง ในช่วงปี 1965 – 1970 เพื่อช่วยเหลือไทยจากการถูกคุกคามทางความมั่นคงจากภัยคอมมิวนิสต์ อย่างไรก็ตามความเป็นจริงแล้ว ช่วงของการก่อการร้ายได้ขยายออกไปถึงปี 1974 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ความช่วยเหลือด้านความปลอดภัยของประชาชนได้สิ้นสุดลง และเป็นเวลาที่ทางการได้จัดสรรเงินงวดสุดท้ายให้แก่งานเร่งรัดพัฒนาชนบทซึ่งเป็นโครงการพัฒนาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการก่อการร้าย ในช่วงระยะที่ 5 จากปี 1975 – 1981

---

<sup>47</sup> Alexander Caldwell , *American Economic Aid to Thailand* (Lexington, Mass : Lexington Books, c1974)

## แนวทางที่ 2    วรรณกรรมที่เน้นศึกษาเรื่อง พัฒนาการทางเศรษฐกิจของไทย สำหรับวรรณกรรมที่ศึกษาตามแนวทางดังกล่าวนี้

อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นพงศาวดารที่ต่อเนื่องมาจากวรรณกรรมในกลุ่มแรกที่บรรยายไป ทั้งนี้เพราะสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงปลายทศวรรษที่ 1980 เป็นต้นไปนี้มีพลวัตที่สืบเนื่องมาจากการปรับเปลี่ยนของสถานการณ์ต่าง ๆ ในช่วงเวลานั้น อันได้แก่ การพ่ายแพ้สงครามเวียดนามของกองทัพสหรัฐอเมริกา การร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียมากขึ้น การถอนกองทัพ และทหารสหรัฐอเมริกาออกจากภูมิภาคเอเชีย การที่ประเทศในเอเชีย อย่างเช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ สิงคโปร์ ฯลฯ ประสบความสำเร็จอย่างสูงในการพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นต้น ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ได้กลายเป็นตัวแปรสำคัญให้การอธิบายและวิเคราะห์ความเป็นไปทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการต่างประเทศของประเทศไทย และประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชียเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่นักวิชาการต่าง ๆ ต่างก็ให้ความสำคัญกับประเด็นการวิเคราะห์เรื่องเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นในหัวข้อ เหตุผลที่ทำให้ไทยกลายเป็นนิกส์ ทิศทาง และความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของไทย เป็นต้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อสงครามเย็นสิ้นสุดลง ประเด็นดังกล่าวก็ทวีความเข้มข้นมากขึ้นในทุกวงการ สำหรับวงการวิชาการแล้วนั้น ประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกาที่มักจะกล่าวถึงคือ ความขัดแย้ง การประนีประนอม และหนทางใหม่ หรือทิศทางการดำเนินความสัมพันธ์รูปแบบใหม่ หรือข้อเสนอที่น่าจะให้ความสำคัญกับภูมิภาคอินโดจีน ประเทศเพื่อนบ้านในเอเชีย การเป็นมหาอำนาจแหลมทอง ก็ทวีความเข้มข้นมากขึ้นทุกขณะ ดังนั้น จึงไม่น่าแปลกใจที่อาณาบริเวณที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง และการทหารในผลงานวิชาการต่าง ๆ ก็ลดน้อยลงไปด้วย และถูกแทนที่ด้วยประเด็นเรื่องพัฒนาการทางเศรษฐกิจ ไม่เพียงเท่านั้น สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ ได้ทำให้อีกอาณาบริเวณหนึ่งลดน้อยถอยลงไปด้วย คือ การกล่าวถึงนโยบายต่างประเทศ หรือความสัมพันธ์ที่มีต่อสหรัฐอเมริกาโดยตรงอย่างที่เคยเป็นมา

อย่างไรก็ตาม โรเบิร์ต เจ มุสแคท (Robert J. Muscat) เป็นนักวิชาการท่านหนึ่งที่อธิบายพัฒนาการทางเศรษฐกิจของไทยให้เข้าใจได้เป็นอย่างดี พิจารณาได้จากวรรณกรรมเรื่อง *The Fifth Tiger : A Study of Thai Development Policy*<sup>46</sup> ที่ได้ อธิบาย และวิเคราะห์พัฒนาการทางเศรษฐกิจของไทยว่า การเป็น “นิกส์” ลำดับที่ 5

<sup>46</sup> Robert J. Muscat , *The Fifth Tiger : A Study of Thai Development Policy* (Tokyo : United Nations University Press ,1994)

หรือ ที่ถูกเรียกขานว่าเป็น The Fifth Tiger ได้นั้นเพราะว่าในช่วงปลายทศวรรษที่ 1980 เศรษฐกิจไทยมีอัตราการขยายตัวที่สูง นอกจากนี้ เศรษฐกิจไทยยังมีการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยมากขึ้น ทั้งนี้รวมถึงด้านบุคลากร แหล่งภูมิปัญญา ทักษะความชำนาญ และระบบโครงสร้างพื้นฐานที่มีการพัฒนามากขึ้นด้วยในช่วงเวลานี้ อย่างไรก็ตาม มุสแคท ได้มองเห็นว่า แม้ความสำเร็จเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่น่าพอใจ แต่เมื่อพิจารณาเรื่องมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชากรส่วนใหญ่ในช่วงเวลาที่ผ่านมานั้นยังถือว่า อยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างต่ำ หากเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในโลกโดยเฉลี่ยก็จัดได้ว่า อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น และประการสำคัญคือ เมื่อเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา และประเทศอุตสาหกรรมอื่น ๆ ประเทศไทยจะจัดอยู่ในระดับยากจนทันที ดังนั้น ความยากจนจึงเป็นปัญหาที่ร้ายแรงของไทย กล่าวคือ ประชากรประมาณ 10 ล้านคน หรือ ร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด ยังมีความเป็นอยู่ต่ำกว่าระดับยากจน ระดับการศึกษา และเทคโนโลยียังคงล่าช้ากว่าประเทศที่เป็น “เสือเศรษฐกิจ” ทั้งสี่

จากการสำรวจวรรณกรรมดังกล่าว จะสังเกตได้ว่าหนังสือเรื่อง The Fifth Tiger นี้ มิได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาโดยตรงมากนัก แต่ประเด็นหลักที่ได้รับคือ การอธิบายพัฒนาการทางเศรษฐกิจของไทย ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศอย่างที่จะไม่กล่าวถึงมิได้ในช่วงเวลาดังกล่าว สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางเศรษฐกิจไทยอย่างแท้จริง ทั้งในฐานะผู้ช่วยเหลือ และผู้วางรากฐานโครงสร้างเศรษฐกิจไทยในระยะแรก

นอกจากนี้ ยังมีวรรณกรรมอื่น ๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการเศรษฐกิจไทยอีกมากมาย ได้แก่ เรื่อง Thailand's macroeconomic miracle : stable adjustment and sustained growth<sup>49</sup> วรรณกรรมดังกล่าวมีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทยตามลำดับเวลาว่ามีปัจจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศที่เกี่ยวข้องอย่างไร รวมถึงการอธิบายการกำหนด การดำเนิน และการปรับนโยบายต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จทางเศรษฐกิจ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว ผู้เขียนคิดว่าผลงานชิ้นนี้ก็ได้สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาในอีกแง่มุมหนึ่งที่นอกเหนือจากประเด็นเรื่องความมั่นคงได้เป็นอย่างดี นั่นคือ การอธิบายว่า ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ที่มีต่อสหรัฐอเมริกานั้นมีผลอย่างไรกับพัฒนาการเศรษฐกิจของไทยในช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งวรรณกรรมดังกล่าวเป็นการเขียนในทิศทางเดียวกับที่ ผาสุก พงษ์ไพจิตร ได้อธิบาย และวิเคราะห์ไว้ในหนังสือเรื่อง พัฒนาการอุตสาหกรรมและพัฒนาการ

<sup>49</sup> Peter G. Warr and Bhanupong Nidhiprabha, *Thailand's macroeconomic miracle : stable adjustment and sustained growth* (Washington ,D.C. : The International Bank for Reconstruction and Development, 1996)

เศรษฐกิจ ประสพการณ์ของเกาหลีใต้ บราซิล ไทย<sup>50</sup> อันมีเนื้อหาเกี่ยวกับการอธิบายเปรียบเทียบปรากฏการณ์การเป็นประเทศอุตสาหกรรมจากมุมมองของสำนักทฤษฎีเศรษฐศาสตร์พัฒนาการ 2 สำนัก คือ สำนักเสรีนิยมใหม่ (Neo-liberalism) และสำนักโครงสร้างนิยมใหม่ (New structuralism) รวมถึงการอธิบายประวัติศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจของทั้งสามประเทศด้วย

### แนวทางที่ 3    วรรณกรรมที่เน้นศึกษาเรื่อง นโยบายต่างประเทศของไทย

ดูเหมือนว่า การศึกษาเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศของไทยนั้น ดูเหมือนจะเป็นแนวทางที่จะอธิบายเนื้อหา และความต้องการดำเนินนโยบายของไทยได้อย่างครอบคลุมที่สุด เพราะแนวทางดังกล่าวจะต้องนำมาซึ่งการอธิบายเนื้อหาของนโยบายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องทั้งหมดว่าในช่วงเวลานั้น ๆ เนื้อหา และทิศทางของนโยบายต่างประเทศในภาพรวมเป็นอย่างไร อย่างไรก็ดี การที่จะกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาโดยตรง หรืออย่างเจาะจงนั้น ก็อาจจะเบาบางลงไปตามจุดเน้นหลักของแต่ละช่วงเวลา ดังนั้น วรรณกรรมส่วนใหญ่ที่จัดอยู่ในลักษณะนี้นั้น จึงมักที่จะกล่าวในภาพมหภาค มากกว่าจุลภาคที่เจาะจงในเรื่องระดับ และความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา

สำหรับวรรณกรรมที่โดดเด่นอย่างมากในการศึกษาในเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศของไทยฉบับหนึ่งคือ วรรณกรรมเรื่อง Thailand – U.S. Relations Changing Political, Strategic, and Economic Factors<sup>51</sup> เรื่องราวโดยส่วนใหญ่ ที่ถูกเรียบเรียงอยู่ในวรรณกรรมเล่มนี้ ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาผ่านปัจจัยหลาย ๆ ประการ ไม่ว่าจะเป็น โครงสร้างทางการเมืองและสังคมของไทย สภาพภายในประเทศของสหรัฐอเมริกา ความมั่นคงภายในประเทศไทย กิจการของภูมิภาค แนวโน้มเศรษฐกิจโลก และความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ความสัมพันธ์ทางการค้า ปัญหาทางเศรษฐกิจ ฯลฯ อย่างไรก็ดี หากพิจารณาลักษณะของเนื้อเรื่องทั้งหมดแล้ว พบว่าวรรณกรรมดังกล่าวได้ให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องเศรษฐกิจเสียมากกว่าเรื่องอื่นใด กล่าวคือในภาพรวมแล้ววรรณกรรมเล่มนี้ได้เน้นวิเคราะห์และอธิบายภาพประวัติศาสตร์เศรษฐกิจระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา พร้อมทั้งได้สรุปใจความว่าแท้ที่จริงแล้วความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาในด้านการเมืองนั้น อยู่ในสภาพดี แต่สำหรับ

<sup>50</sup> ผาสุก พงษ์ไพจิตร , พัฒนาการอุตสาหกรรมและพัฒนาการเศรษฐกิจ ประสพการณ์ของเกาหลีใต้ บราซิล ไทย (กรุงเทพ ฯ : คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2541 )

<sup>51</sup> Thailand-U.S. Relations Changing Political, Strategic and Economic Factors, ed. Ansil Ramsey and Wiwat Mungkandi (Berkeley : Institute of East Asian Studies, University of California , 1988)

ในด้านเศรษฐกิจแล้ว กลับมีปัญหา ทั้งนี้เพราะสภาพความแตกต่างของผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจะหว่างทั้งสองประเทศ กล่าวคือ ไทย กลายเป็นประเทศที่ได้ดุลการค้าจากสหรัฐอเมริกา อย่างมหาศาล ในขณะที่สหรัฐอเมริกาเองนั้นกลับกำลังเผชิญปัญหาเศรษฐกิจภายในประเทศของตน อีกทั้งยังมีบทวิพากษ์ที่ว่า แม้ว่า ไทย และบรรดาประเทศต่าง ๆ ในเอเชียจะได้รับผลสะท้อนจากการผลักดันนโยบายการกีดกันทางการค้าของสหรัฐอเมริกาอย่างมากก็ตาม แต่แท้ที่จริงแล้ว บรรดาประเทศเหล่านี้ ต่างล้วนได้ประโยชน์จากระบบการค้าแบบเสรีของสหรัฐอเมริกาอย่างมากทั้งสิ้น นอกจากนี้วรรณกรรมเล่มดังกล่าว ยังได้กล่าวถึงมุมมองที่แตกต่างกันในเรื่องของ “ความสัมพันธ์” ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปลายทศวรรษที่ 1980 ดังนี้

*“เมื่อสถานการณ์ด้านความมั่นคงยุติลง สหรัฐอเมริกาก็มิได้ให้ความสำคัญกับไทย เป็นอันดับแรก ในขณะที่ฝ่ายไทยเองนั้น กลับยึดมั่นเสมอว่า สหรัฐอเมริกา เป็นพันธมิตร ที่ในที่สุดแล้ว แม้ว่าจะมีปัญหาความขัดแย้งใด ๆ เกิดขึ้น สหรัฐอเมริกาก็พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่ตนอยู่เสมอ ซึ่งนับว่าเป็นการเข้าใจผิดอย่างมาก ทั้งนี้เพราะแท้ที่จริงแล้ว สหรัฐอเมริกามีมุมมองเกี่ยวกับ มิติความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกว่า เป็นเรื่องระยะสั้น (Short Term) นั่นคือ เมื่อเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ใด ๆ ที่นำมาซึ่งการพึ่งพากันและกันระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาสิ้นสุดลง ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดก็สิ้นสุดลงด้วย”<sup>52</sup>*

นอกจากนี้ ยังมีวรรณกรรมเรื่อง Trends in Thailand's Foreign Policy : From the Cold War to the New World Order<sup>53</sup> ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่บรรจุปาฐกถาของ มล. เกษม เกษมศรี ที่ได้กล่าวถึงการแบ่งช่วงเวลาในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยในช่วงทศวรรษที่ 1950 – 1990 ออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้ คือ

- ช่วงที่ 1 คือ ช่วงของสงครามเย็น จนถึงสงครามเวียดนาม ที่เน้นการดำเนินนโยบายต่างประเทศใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกา ในรูปแบบของพันธมิตรทางความมั่นคงร่วมกับสหรัฐอเมริกา และประเทศทางตะวันตก
- ช่วงที่ 2 คือ ช่วงของการให้ความสำคัญกับการร่วมมือกับภูมิภาคอาเซียน หรือการเข้ามีส่วนร่วมในองค์การระหว่างประเทศในภูมิภาค หรือที่เรียกว่า

<sup>52</sup> Ibid.

<sup>53</sup> Kasem S Kasemsri, Trends in Thailand's Foreign Policy : From the Cold War to the New World

ASEAN (The Association of Southeast Asian Nations) ในปี 1967 จนถึงสงครามอ่าวเปอร์เซีย นโยบายต่างประเทศของไทยโดยทั่วไปอยู่ในลักษณะของ ภูมิภาคนิยม

- ช่วงที่ 3 คือ ช่วงที่เรียกว่า ยุคระเบียบโลกใหม่ ที่นานาประเทศ รวมถึงประเทศไทยได้กำหนดให้องค์การสหประชาชาติมีบทบาทที่โดดเด่นในฐานะเป็นองค์การระหว่างประเทศมากขึ้น อีกทั้งนโยบายต่างประเทศของไทยในช่วงเวลานี้ยังให้ความสำคัญกับการดำเนินนโยบายในรูปแบบพหุภาคีอีกด้วย

ผลงานของ สุจิต บุญบงการ ก็เป็นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องอีกหนึ่งเล่มที่น่าสนใจ ทั้งนี้เพราะภายในวรรณกรรมเล่มนี้ได้วิเคราะห์นโยบายต่างประเทศของไทยไว้ในวรรณกรรมเรื่อง Domestic Political Change and its Impact on Foreign Policy in Thailand<sup>54</sup> โดยได้กล่าวถึง การปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยในช่วงทศวรรษที่ 1980 ว่า มีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงการเมืองภายในประเทศ อันมีสาเหตุมาจากทั้งปัจจัยภายใน และภายนอกประเทศ สำหรับสถานการณ์ภายในประเทศที่สำคัญได้แก่ การที่ประชาชนออกมาต่อต้านการดำรงอยู่ของฐานทัพสหรัฐอเมริกาภายในประเทศไทย และการที่รัฐบาลไทยได้ปรับนโยบายต่างประเทศให้มีความใกล้ชิดกับจีน อาเซียน และประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคอินโดจีนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัฐบาลสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ผู้ได้ฉวยโอกาสจากบรรยากาศระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปอันเนื่องมาจากการปรับโครงสร้างอำนาจของสหรัฐอเมริกาภายหลังการเสื่อมอำนาจของประเทศมหาอำนาจในอีกซีกหนึ่งอย่างสหภาพโซเวียต

<sup>54</sup> Suchit Bunbongkan ,Domestic Political Change and its Impact on Foreign Policy in Thailand (Berkeley : Institute of East Asian Studies, University of California , 1988)

สำหรับวรรณกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง Thailand-U.S. Relations Changing Political, Strategic and Economic Factors<sup>55</sup> ของ แอนซิล รามเส, Thai foreign policy : seeking influence ของ จอห์น ฟุลสตัน<sup>56</sup> นโยบายต่างประเทศและการตอบสนองผลประโยชน์ของชาติ : วิเคราะห์ผลงานด้านการต่างประเทศ (โคริน, 1995) ฯลฯ ต่างมีภาพรวมที่สามารถสรุป และวิเคราะห์นโยบายต่างประเทศของไทยได้อย่างสอดคล้องกัน โดยมักจะเริ่มต้นจากการมองย้อนไปในอดีต รูปลักษณะของนโยบายต่างประเทศไทยเป็นอย่างไร ปัจจุบันเป็นอย่างไร โดยมักจะอธิบายการต่างประเทศของไทยอย่างครบมิติทั้งในด้านกิจการต่าง ๆ ที่กระทำและความสัมพันธ์ที่มีต่อประเทศอื่น ๆ นอกจากนี้ ผู้เขียนส่วนใหญ่ก็มักจะคาดการณ์รูปลักษณะของนโยบายต่างประเทศไทยในอนาคตด้วย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะจุดเด่นของวรรณกรรมประเภทนี้จะอยู่ที่การอธิบายนโยบายต่างประเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศอื่น ๆ อย่างครบมิติ แต่วรรณกรรมประเภทนี้ก็ได้อธิบายความสัมพันธ์ที่ประเทศไทยมีต่อสหรัฐอเมริกาอย่างเจาะจงมากนัก ทั้งนี้เพราะมุ่งอธิบายในภาพรวมของการต่างประเทศไทยเสียมากกว่า

นอกจากวรรณกรรมที่อธิบายถึงนโยบายต่างประเทศของไทยต่อสหรัฐอเมริกาที่มีอย่างมากมายดังที่กล่าวในข้างต้นนั้น อีกหนึ่งแนวทางที่ได้สำรวจพบคือ แนวทางการอธิบายการปรับนโยบายต่างประเทศของไทยนั้น และนักวิชาการที่ผู้เขียนได้ค้นพบและถือว่าอธิบายเรื่องราวดังกล่าวให้เกิดความเข้าใจได้เป็นอย่างดี คือ สารสิน วีระผล ซึ่งผลงานที่น่าสนใจของเขา ได้แก่ เรื่อง Current Political Situation in the Region<sup>57</sup> และ Domestic Considerations of Thailand's Policies Towards the Indochina States from Workshop on Future Asian – Vietnam Relations<sup>58</sup> ได้กล่าวถึง การที่ไทยปรับนโยบายต่างประเทศของตน จากที่เคยพึ่งพาความมั่นคง และการทหารจากสหรัฐอเมริกาเท่านั้น มาเป็นการพึ่งพามิตรประเทศในภูมิภาคเอเชีย และประเทศ

<sup>55</sup> Thailand-U.S. Relations Changing Political, Strategic and Economic Factors, ed. Ansil Ramsey and Wivat Mungkandi (Berkeley : Institute of East Asian Studies, University of California , 1988)

<sup>56</sup> John Funston, Thai foreign policy : seeking influence (Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 1998)

<sup>57</sup> Sarasin Viraphol, Current Political Situation in the Region ((S.I.) : s.n. , 1979)

<sup>58</sup> Sarasin Viraphol, Domestic Considerations of Thailand's Policies Towards the Indochina States from Workshop on Future Asian – Vietnam Relations at Chulalongkorn University (Bangkok : Institute of Security and International Studies, 1983)



มหาอำนาจอย่างจีนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งศูนย์กลางแห่งอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาได้ย้ายฐานและกำลังทหารออกไปจากภูมิภาคเอเชียแล้ว ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รวมถึงความตึงเครียดของสงครามกัมพูชาที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น จึงเป็นเหตุผลให้ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียแสดงความร่วมมือที่ดีต่อกันอย่างชัดเจนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับวรรณกรรมเรื่อง *Directions in Thai Foreign Policy*<sup>59</sup>, เรื่อง *The Asian : Problems and Prospects in a changing world proceeding on Dec., 18-20 1985*<sup>60</sup> ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนทิศทางการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยในช่วงปลายทศวรรษที่ 1980 อันมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยทั้งภายนอก และภายในประเทศ กล่าวคือ ปัจจัยภายนอก เช่น การสิ้นสุดลงของสงครามเย็น การปรับเปลี่ยนนโยบายทางความมั่นคงของสหรัฐอเมริกา การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชีย และปัจจัยภายในประเทศ เช่น พลังประชาชน ความเป็นชาตินิยม ความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจ การปรับเปลี่ยนรัฐบาล แนวคิด และทัศนคติของผู้นำเป็นต้น

หากจะสรุปประเด็นที่ได้จากการสำรวจวรรณกรรมต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวมาในข้างต้น ผู้เขียนสามารถสรุป และวิเคราะห์ พร้อมตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ได้ดังนี้ คือ

1. วรรณกรรมที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาส່วนใหญ่จะเน้นศึกษาเรื่อง ความมั่นคง มากกว่า เรื่องเศรษฐกิจ ซึ่งส่วนใหญ่จะกล่าวถึงในแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจโดยทั่วไปเสียมากกว่า
2. วรรณกรรมที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาส່วนใหญ่จะเน้นศึกษาในช่วงทศวรรษที่ 1950-1970 ซึ่งจะเน้นศึกษาในประเด็นความมั่นคง ในช่วงทศวรรษที่ 1980 - ต้น 1990 ซึ่งจะเน้นศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจ
3. วรรณกรรมที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ในยุคปัจจุบัน คือ ภายหลังเหตุการณ์วิกฤตเศรษฐกิจนั้น ไม่ค่อยจะมีปรากฏมากนัก หากจะมี ก็จะเป็นเพียงวรรณกรรมที่ได้กล่าวเน้นท่าทีของสหรัฐอเมริกาเสียมากกว่า ยกตัวอย่างเช่น เรื่อง

<sup>59</sup> Sarasin Viraphol, *Directions in Thai Foreign Policy* (Singapore : Institute of Southeast Asian, 1976)

<sup>60</sup> Chulalongkorn University , "The ASEAN : Problems and Prospects in a changing world," proceeding in Conference on *The ASEAN : : Problems and Prospects in a changing world* (18-20 December, 1985)

ความสัมพันธ์ระหว่าง สหรัฐ ฯ – ไทย ในช่วงวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ 1997 ของ อุกฤษฏ์ ภัทมานันท์ ดังที่ได้อธิบายไว้แล้วในข้างต้น

จากบทสรุป และวิเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ในข้างต้น ทำให้ผู้เขียนมีความตั้งใจที่จะมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาในช่วงเวลาที่ยังมิได้มีนักวิชาการท่านใดได้เขียนไว้มากนัก คือ ช่วงหลังสงครามเย็น จนถึงปี 2001 ทั้งนี้ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมจุดที่ขาดหายไปของวรรณกรรมต่าง ๆ ที่ศึกษาในประเด็นนี้เท่านั้น แต่เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้ด้วย คือ

1. เพื่ออธิบาย และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ในช่วงหลังสงครามเย็น จนถึงปี 2001 เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าว มีการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ทั้งภายใน และภายนอกประเทศอย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ ดังต่อไปนี้ คือ

1.1 การสิ้นสุดลงของสงครามเย็น

1.2 วิกฤตเศรษฐกิจปี 1997

1.3 การขึ้นบริหารประเทศของนายกรัฐมนตรีกักฉิม ชินวัตร และพรรคไทยรักไทย ในนามของนโยบายประชานิยม

1.4 เหตุการณ์ 11 กันยายน 2001

โปรดพิจารณาตารางที่ 2.1 ดังต่อไปนี้ คือ

**ตารางที่ 2.1 : ตารางเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงระดับ และลักษณะ รวมถึง  
ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ  
ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ปี 1989-2001**

ปี	ระดับ และลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น	ปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง	สถานการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา
1989-1996	จากความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด และต้องการพึ่งพาสหรัฐอเมริกาสูง ไปสู่ความต้องการพึ่งพาตนเอง และดำเนินนโยบายใกล้ชิดประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียมากกว่า	เศรษฐกิจ	1. การสิ้นสุดของสงครามเย็น 2. การที่ประเทศไทยมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง 3. ความขัดแย้งทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา อันเนื่องมาจากการมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่แตกต่าง รวมถึงการที่สหรัฐอเมริกาได้พยายามใช้นโยบายกีดกันทางการค้ากับประเทศไทย
1997-2001	จากความสัมพันธ์ที่เห็นห่าง และต้องการความเสมอภาคจากสหรัฐอเมริกา กลายเป็นความสัมพันธ์ที่ต้องการใกล้ชิด และพึ่งพาสหรัฐอเมริกามากขึ้น	เศรษฐกิจ	1. วิกฤตการณ์เศรษฐกิจ ปี 1997 2. การที่สหรัฐอเมริกาเข้ามามีอิทธิพลเหนือภูมิภาคเอเชียอีกครั้ง โดยในครั้งนี้นำในนามของผู้ช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจ ร่วมกับ IMF 3. การปรับเปลี่ยนรัฐบาลจากรัฐบาลภายใต้พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เป็นรัฐบาลภายใต้การบริหารงานของนายชวน หลีกภัย และพรรคประชาธิปัตย์ ที่มีแนวนโยบายโปรสหรัฐอเมริกา และระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและเสรีนิยมอย่างมาก
2001	จากความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด และต้องการพึ่งพาสหรัฐอเมริกาสูง ไปสู่ความต้องการพึ่งพาตนเองมากขึ้น แม้ว่าในช่วงเวลานั้น เศรษฐกิจไทยจะอยู่ในสภาพที่แยลงก็ตาม อย่างไรก็ตาม ภัยพิบัติ เหตุวินาศกรรม 9/11 ได้กลายเป็นชนวนสำคัญที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาเปลี่ยนแปลงอีกครั้ง กล่าวคือ ทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมากขึ้น อันเนื่องมาจากความต้องการที่ส่งเสริม และสนับสนุนการปราบปรามการก่อการร้าย ร่วมกัน	1. เศรษฐกิจ ยังคงเป็นปัจจัยหลักประการสำคัญในการขับเคลื่อน และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์  2. อย่างไรก็ดี เหตุวินาศกรรม 9/11 ได้กระทำให้ประเด็นทางการเมือง และความมั่นคง มีความสำคัญมากขึ้น และกระทำให้ประเทศไทย และสหรัฐอเมริกา มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดต่อกันมากขึ้นด้วย	1. รัฐบาลไทยดำเนินนโยบายตามแนวทาง Thaksinomic อันว่าด้วยความต้องการพึ่งพาตนเอง 2. เศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาประสบปัญหา 3. เหตุวินาศกรรม 9/11

2. เพื่ออธิบาย และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ด้วยแนวคิดทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ร่วมสมัยนั้นคือ แนวคิด การพึ่งพากันอย่างซับซ้อน (Complex Interdependence) ของ โรเบิร์ต โคเฮน (Robert Keohane) และ โจเซฟ ไนย์ (Joseph Nye) จากหนังสือเรื่อง Power and Interdependence และแนวคิดเรื่อง การทำให้เป็นสากล และการเมืองภายในประเทศ (Internationalization and Domestic Politics) ของโรเบิร์ต โคเฮน (Robert Keohane) และเฮเลน มิลเนอร์ (Helen Milner) (โปรดดูรายละเอียดในบทที่ 1 และบทวิเคราะห์ในบทที่ 7)